

Seletuskiri
haridus- ja teadusministri määruse „Nooremteadur-doktorandi tööle võtmiseks toetuse
andmise tingimused ja kord“
eelnõu juurde

1. Sissejuhatus ja eesmärk

Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seadus (edaspidi *TAIKS*) näeb ette teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni rahastamise erinevate rahastusvahendite kaudu. Nendeks on asutuse teadus- ja arendustegevuse toetus, riiklik uurimistoetus, teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni sihttoetus, teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni süsteemitoetus, ettevõtja teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni toetus ning muude õigusaktide alusel antavad toetused.

Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021-2035 (edaspidi *TAIE arengukava*) alaeesmärgiks on, et Eesti teadus oleks kõrgetasemeline, mõjus ja mitmekesine. Teadussüsteemi baasvõimekuse – hoida teaduse kõrget taset – tagamiseks ning TAIEs seatud alaeesmärgi saavutamiseks jätkatakse doktoriõppe tõhususe ja atraktiivsuse kasvatamist, sh doktorantide liikumist nooremteaduri positsioonile, kindlustades neile sotsiaalsed tagatised ja sissetuleku.

Nooremteadur-doktorandi tööle võtmiseks toetuse andmise eesmärk on suurendada nooremteadur-doktorantide kaasatust riigi ja avalik-õigusliku teadus- ja arendusasutuse ning positiivselt evalveeritud rakenduskõrgkooli (edaspidi *asutus*) tegevusse ja seeläbi suurendada tipptasemel teadus- ja arendustöö spetsialistide järelkasvu asutustes.

Eelnõuga ei seata uusi kohustusi ettevõtjatele ega inimestele. Toetuse taotlemine, menetlemine ja aruandlus toimuvad olemasoleva infosüsteemi kaudu - Eesti Teadusinfosüsteem (ETIS). Haridus- ja Teadusministeeriumi jaoks ei kaasne eelnõuga uute menetluste või struktuuride loomise vajadust, kuna toetuse taotluste menetlemine, otsustamine ja järelevalve põhinevad olemasoleval korraldusel ja pädevusel. Eelnõu ei too kaasa ka täiendavaid kooskõlastus- ega aruandluskohustusi teistele riigiasutustele. Haldusväliste osapoolte, sealhulgas teadus- ja arendusasutuste jaoks on halduskoormus proportsionaalne ja põhjendatud, arvestades toetuse mahtu ja eesmärki. Toetuse saamisega ei kaasne täiendavaid regulatiivseid nõudeid väljaspool käesolevas määruses sätestatud.

Kokkuvõttes on eelnõu mõju sisemisele ja välisele bürokraatiale neutraalne ning eelnõu rakendamine ei too kaasa halduskoormuse kasvu, pigem väheneb seoses toetuse taotlemisega läbi elektroonilise infosüsteemi.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi teadusosakonna peaekspert Pille Pikker (735 0215; Pille.Pikker@hm.ee) ja programmijuht Kairi Värv (735 4048; Kairi.Varv@hm.ee).

Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Haridus- ja Teadusministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Kristel Siimula-Saar (735 0638; Kristel.Siimula-Saar@hm.ee).

2. Kehtiv regulatsioon, seotud arengukavad

Määrus kehtestatakse teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse § 23 lõike 2 alusel.

Määruse eelnõu on kooskõlas TAIE arengukava eesmärkidega. TAIE arengukava eesmärgiks on Eesti teaduse, arendustegevuse, innovatsiooni ja ettevõtluse koostoides suurendada Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele. Nooremteadur-doktorandi tööle võtmiseks toetuse väljaandmine on TAIE arengukava alaeesmärgi „Eesti teadus on kõrgetasemeline, mõjus ja mitmekesine“ saavutamise osa. Hoitakse teaduse kõrget taset, võimaldatakse teadusasutustel ja teadlaskonnal oma võimekust suurendada. Selleks jätkatakse doktoriõppe tõhususe ja atraktiivsuse kasvatamist, sh doktorantide liikumist nooremteaduri positsioonile, kindlustades neile sotsiaalsed tagatised ja sissetuleku.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb seitsmest peatükist. Esimeses peatükis sätestatakse määruse üldsätted. Teise peatükiga reguleeritakse toetatav tegevus, toetuse suurus ja selle maksmise periood. Kolmandas peatükis sätestatakse toetuse taotlemise tingimused ning nõuded taotlejale ja taotlusele. Neljandas peatükis käsitletakse taotluse nõuetele vastavuse kontrolli, taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise korda ning toetuse määramist. Viiendas peatükis reguleeritakse toetuse kasutamise aruandlust ja projekti tulemuste avalikustamist. Kuues peatükk käsitleb toetuse perioodi peatamist, toetuse maksmise ennetähtaegset lõpetamist ja toetuse tagasinõudmist. Viimases, seitsmendas peatükis on sätestatud rakendussäte.

3.1. Üldsätted

Eelnõu § 1. Reguleerimisala

Paragrahvis sätestatakse määruse reguleerimisala. Määrusega reguleeritakse nooremteadur-doktorandi tööle võtmiseks toetuse taotlemise, taotluste hindamise, toetuse määramise, toetuse kasutamise, aruannete esitamise ning toetuse tagasinõudmise tingimusi ja korda.

Eelnõu § 2 sätestab toetuse andmise eesmärgi.

Määruse alusel on riigi ja avalik-õiguslikul teadus- ja arendusasutusel ning positiivselt evalveeritud rakenduskõrgkoolil võimalik taotleda toetust nooremteadur-doktorandi palkamiseks. Toetuse andmise eesmärk on suurendada nooremteadur-doktorantide kaasatust asutuste tegevusse ja seeläbi suurendada doktorikraadiga spetsialistide järelkasvu asutuses.

Eelnõu § 3 ja § 4 käsitlevad toetatavat tegevust, toetuse määra ja toetuse perioodi.

Toetust antakse nooremteadur-doktorandi töötasuks ja sellega seonduvateks tööjõumaksudeks ning proportsionaalseks osaks puhkusetasust. Toetuse suurus ühe nooremteadur-doktorandi kohta ühes kalendrikuus on võrdne riigi poolt kõrgharidusseaduses kehtestatud ülikoolidele makstava nooremteaduri palgamääraga vastaval kalendriaastal. Igal aastal vaadatakse palgamäär üle ja vajadusel korrigeeritakse.

Nooremteadur-doktorandi palgakulu eraldatakse asutusele kalendriaasta põhiselt. Arvestuse aluseks on nominaalajaga doktorantuuri läbimine, mis tähendab, et ühe nooremteadur-doktorandi toetuse periood on kuni 48 kalendrikuud. Nooremteadur-doktorandi palgakulu arvestatakse esimesel aastal 4 kalendrikuu, kolmel järgneval aastal 12 kalendrikuu eest ja viimasel aastal 8 kalendrikuu eest (kokku 4+12+12+12+8 kuud). Kuude arvestus algab 1. septembrist, ehk õppeaasta algusest ja lõpeb 31. augustiga, ehk õppeaasta lõpuga.

Eelnõu § 5 sätestab nõuded taotlejale.

Toetust on õigus taotleda avalik-õiguslikel ja riigi hallatavatel teadus- ja arendusasutusel ja evalveeritud rakenduskõrgkoolidel. Toetust taotleval asutusel ei tohi olla ministeeriumi ees varasematel aastatel nooremteadur-doktorandi töölevõtmise toetuse kasutamisel täitmata kohustusi, nagu esitamata aruanded vmt.

Toetuse andmisel arvestatakse, et asutuste teadus- ja arendustegevuse maht ning võimekus doktorante juhendada on erinev. Seetõttu on määruses ette nähtud erinevad taotlemise võimalused sõltuvalt doktorikraadiga teadustöötajate arvust, mida arvestatakse täistööajale taandatud. Nooremteadur-doktorandi asutusepoolse juhendajal peab olema doktorikraad ja toetust taotlev asutus peab olema juhendaja peamine töökoht. See tähendab, et juhendaja peab asutuses töötama vähemalt 0,51 koormusega. Nooremteadurite töökohtade loomisel on eelis asutustel, kus on tagatud piisav akadeemiline tugi ja juhendamine. Nooremteadur-doktorandi juhendaja peab olema aktiivne teadustöötaja, mida ministeerium hindab ETISes oleva CV alusel. Aktiivseks loetakse teadlast, kellel on kolmel viimasel aastal ilmunud kas rahvusvahelisi publikatsioone, tal on kaitstud patente, doktorantide juhendamisi, saadud teadusgrante vmt. Kokku eraldatakse asutusele toetust maksimaalselt nelja ametikoha toetamiseks nelja aasta jooksul.

Eelnõu § 6 sätestab nõuded taotlusele.

Toetuse taotlemiseks esitab asutus hiljemalt 1. oktoobriks järgneval aastal palgatava nooremteadur-doktorandi toetuse taotlemiseks taotluse läbi Eesti Teadusinfosüsteemi.

Asutuse taotluses peab olema välja toodud vähemalt järgmine informatsioon: vajaliku taristu olemasolu teadustöö tegemiseks, doktorikraadiga teadustöötajate arv asutuses taandatud täistööajale, nooremteadur-doktorandi ametikoha loomise põhjendus ning kavandatava doktoritöö seotus asutuse teadus- ja arendustegevusega; nooremteadur-doktorandi teadustööga seotud kulude katmise kava ning võimalikud kulude katmise allikad; doktoritöö juhendaja ja doktoritöö seosed asutuse uurimisprojektidega, kui on asjakohane. Toetus on mõeldud tööjõukulude katmiseks, kuid teadustöö tegemiseks vajab nooremteadur-doktorant ka (sõltuvalt valdkonnast) hästi varustatud laborit, võimalust kasutada raamatukogu, võimalust osaleda erialastel seminaridel ja konverentsidel jne, milleks tuleks toetust taotleval asutusel leida vahendid enda eelarvest, et nooremteadur-doktorandi õpingud ja töö sujuks plaanipäraselt.

Seega tuleb asutusel enne taotluse esitamist läbi mõelda, kas lisakulude katmine teadustöö tegemiseks on võimalik.

Eelnõu § 7 sätestab taotluse nõuetele vastavuse kontrolli.

Toetuse taotlusi menetleb Haridus- ja Teadusministeerium ETIS-s. Ministeerium viib läbi taotluses esitatud informatsiooni vastavuse kontrolli. Kui taotluses esineb puudusi, määrab ministeerium nende kõrvaldamiseks kuni kümnepäevase tähtaja. Ministeerium jätab nõuetele vastavuse kontrolli tulemusena taotluse läbi vaatamata, kui: asutus või taotlus ei vasta määruses sätestatud nõuetele või kui asutus ei kõrvalda taotluse puudusi ministeeriumi poolt etteantud tähtjaks. Nõuetele mittevastavaks loetakse muuhulgas olukord, kus taotlus ei vasta määruses sätestatud taotlemise piirangule doktorikraadiga juhendaja töökoormuse osas. Taotleja peab ministeeriumi viivitamatult teavitama, kui taotluse menetlemise perioodil ilmnevad taotleja või taotluse nõuetele vastavust mõjutavad asjaolud.

Eelnõu §-s 8 käsitletakse taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise korda.

Toetust ei määrata automaatselt, vaid ministeerium hindab, kas asutusel on võimekus tagada nooremteadur-doktorandi arenguks ja doktoritöö edukaks lõpetamiseks vajalik töökeskkond, sealhulgas sobiv teadustaristu, juhendamine ja meeskond. Ministeerium jätab taotluse rahuldamata määruses sätestatud juhtudel, sealhulgas juhul, kui taotluses esitatud informatsioon on ebapiisav või ebaselge, asutusel on ministeeriumi ees täitmata kohustusi või puudub veendumus, et doktoritöö edukaks elluviimiseks vajalikud tingimused on tagatud. Toetuse taotlus rahldatakse, kui taotlus ja asutus vastavad määruses sätestatud nõuetele. Taotluse rahuldamise korral määratakse asutusele toetus nooremteadur-doktorandi tööle võtmiseks kuni 48 kalendrikuuks (4 aastaks).

Toetuse eraldamise otsus vormistatakse ministri käskkirjaga.

Eelnõu § 9 käsitleb toetuse maksmist.

Toetust makstakse asutusele nooremteadur-doktorandi palkamiseks kalendriaasta kaupa. Toetus eraldatakse ministri käskkirjaga. Esimesel kalendriaastal eraldatakse toetus nelja kalendrikuu eest (september kuni detsember), järgneval kolmel aastal kaheteistkümne kalendrikuu eest ja viimasel aastal kaheksa kalendrikuu (jaanuarist augustini) eest. Ministri käskkirjas tuuakse välja asutus, kellele toetus eraldatakse, toetatavate nooremteadur-doktorantide arv ja toetuse summa vastavaks eelarveaastaks.

Nooremteadur-doktorandi eksmatrikuleerimisel lõpetatakse toetuse maksmine ennetähtaegselt. Asutus peab ministeeriumi eksmatrikuleerimisest viivitamata teavitama, et tagada toetuse õigeaegne ümberarvestus. Arvestades, et toetus eraldatakse kalendriaasta põhiselt, võib osa toetusest jääda kasutamata. Sellisel juhul on ministeeriumil õigus nõuda eksmatrikuleerimisele järgnevast kalendrikuust alates eraldatud toetus tagasi.

Eelnõu § 10 sätestab toetuse kasutamisega seotud tegevused ning erandjuhud.

Taotluse rahuldamisel peab asutus sõlmima nooremteadur-doktorandiga töölepingu hiljemalt 1. novembril toetuse kasutamise esimesel aastal. Töölepingu järgi on doktorandi teadus- ja arendustegevus tema doktoritööga samas valdkonnas ning on kooskõlas nooremteadur-doktorandi individuaalse teadustöö kavaga.

Juhul, kui toetust taotlenud asutus ei läbi evalveerimist, viiakse asutuses töötavad nooremteadur-doktorandid järgmisest kalendriaastast üle ülikooli, positiivselt evalveeritud rakenduskõrgkooli või teadus- ja arendusasutusse. Selleks peab asutus ise algatama läbirääkimisi teise asutusega, et tagada nooremteaduri uurimistöö jätkumine. Ministeerium lõpetab toetuse maksmise taotlejale ja nooremteadur-doktorandi palgakulu eraldatakse edaspidi ülikoolile või mõnele teisele eelpooltoodud asutusele.

Eelnõu § 11 käsitleb toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamist ja kontrolli.

Eelarveaastaks eraldatud toetuse kasutamise lõpptähtaeg on 31. detsember. Toetuse saaja esitab toetuse kasutamise kohta kas vahe- või lõpparuande läbi ETISE hiljemalt 31. jaanuariks eelmise kalendriaasta kohta. Ministeeriumil on õigus nõuda aruande ja toetuse sihipärase kasutamise kontrollimiseks juurdepääsu võimaldamist toetuse kasutamist kajastavatele dokumentidele. Ministeerium vaatab aruande läbi 10 tööpäeva jooksul ja kas kinnitab aruande või jätab selle kinnitamata ja annab asutusele vähemalt viiepäevase tähtaja aruande parandamiseks. Ministeeriumil on õigus jätta aruanne kinnitamata ja nõuda toetus osaliselt või täielikult tagasi kui: aruandes esitatud informatsioon ei vasta määruses esitatud nõuetele ja asutus ei ole puudusi tähtjaks kõrvaldatud; toetust on kasutatud määruses nimetamata kuludeks või toetuse eesmärgi kirjeldusele mittevastavateks tegevusteks; toetuse saaja on esitanud valeandmeid või varjanud andmeid või toetuse saaja on rikkunud muudes õigusaktides sätestatud toetuse saaja kohustusi. Toetuse kasutamise aruanded esitatakse eesti keeles. Ministeeriumil on õigus küsida toetuse saajalt ja asutuselt toetuse kasutamise kohta täiendavat teavet, kui aruandes esitatud informatsioon ei ole piisav.

Eelnõu § 12 reguleerib vahearuande esitamist.

Vahearuanne esitatakse läbi ETISE iga nooremteadur-doktorandi kohta hiljemalt 31. jaanuariks. Vahearuandes tuuakse ära vähemalt: aruande esitav asutus; nooremteadur-doktorandi nimi; ülikooli immatrikuleerimise kuupäev ja kavandatav õppe lõpp; kinnitus atesteerimise kohta ja töösuhte katkestamise või peatamise põhjus ja aeg, juhul kui töösuhe katkeb või peatub aasta jooksul.

Eelnõu § 13 sätestatakse lõpparuande esitamisega seonduvad tegevused.

Lõpparuande esitab asutus peale doktorandi nominaalaja lõppemist või doktorikraadi kaitsmist, sõltuvalt sellest, kumb tähtaeg saabub esimesena. Lõpparuanne esitatakse ka juhul, kui lõpetatakse toetuse maksmine ennetähtaegselt.

Lõpparuandes esitatakse vähemalt järgmine informatsioon: aruande esitav asutus, nooremteadur-doktorandi nimi, nooremteadur-doktorandi ülikooli immatrikuleerimise kuupäev ja doktorikraadi kaitsmise kuupäev või kavandatav õppe lõppkuupäev, doktoritöö projekti eesti- ja ingliskeelne populaarteaduslik lühikokkuvõtte ja asutuse hinnang, milline oli nooremteadur-doktorandi ametikoha ja doktoritöö mõju asutuse teadus- ja arendustegevusele.

Projekti tulemuste populaarteadusliku lühikokkuvõtte eesti- ja inglise keeles teeb asutus avalikult kättesaadavaks oma kodulehel.

Eelnõu § 14 sätestab toetuse perioodi ajutist peatamist.

Asutusel on õigus taotleda projekti ajutist peatamist nooremteadur-doktorandi vanemapuhkuse, emapuhkuse, isapuhkuse, kaitseväeteenistuse, raske haiguse või muu erakorralise asjaolu puhul, mille tõttu osutub projekti elluviimine võimatuks või on olulisel määral raskendatud. Projekti ajutist peatamist võib kokku taotleda kuni kolmeks aastaks. Ministeerium hindab toetuse perioodi peatamise taotluse põhjendatust ning rahuldab taotluse või jätab selle rahuldamata. Juhul, kui ministeerium rahuldab projekti ajutise peatamise taotluse, peatub toetuse maksmine alates järgmisest kalendrikuust ning toetuse perioodi lõppkuupäev lükkub peatatud aja võrra edasi. Ministeeriumil on õigus nõuda kasutamata jäänud toetuse osa tagasi vastavalt määruse paragrahvis 16 sätestatule.

Eelnõu § 15 sätestab toetuse eraldamise ennetähtaegse lõpetamisega seonduva.

Ministeeriumil on õigus toetuse eraldamine ennetähtaegselt lõpetada, kui nooremteadur-doktorant eksmatrikuleeritakse ülikoolist; asutus on lõpetanud nooremteadur-doktorandiga töösuhte; asutus osutub toetuse perioodil määrukses sätestatud tingimustele mittevastavaks; doktorant-nooremteadur, doktorandi juhendaja või asutus on toetuse kasutamisega seoses rikkunud õigusaktides sätestatud nõudeid; doktorandi juhendaja ei ole võimeline doktoranti juhendama ning juhendajat ei ole võimalik asendada; asutus on jätnud vahearuande mõjuva põhjusega esitamata või ministeerium ei kinnita vahearuannet; ministeerium ei rahulda toetuse perioodi peatamise taotlust ning projekti elluviimine taotluses kirjeldatud viisil ei ole võimalik; asutus on esitanud tahtlikult valeandmeid või toetusega seotud tegevuses on ilmnenud loomevargus või petturlus.

Enne, kui ministeerium teeb otsuse toetuse eraldamine ennetähtaegselt lõpetada, võimaldab ministeerium toetuse saajal ja asutusel esitada kirjalik ühisarvamus projekti ennetähtaegse lõpetamise kohta ministeeriumi määratud tähtajaks. Toetuse ennetähtaegsel lõpetamisel on asutus kohustatud kasutamata toetuse osa ministeeriumile tagasi kandma hiljemalt seitsme kalendripäeva jooksul alates tagasinõude saamise kuupäevast. Toetuse ennetähtaegsel lõpetamisel esitab toetuse saaja toetuse kasutamise kohta lõpparuande.

Eelnõu § 16 sätestatakse toetuse tagasinõudmise tingimused ja kord.

Toetust saav asutus on kohustatud võimaldama ministeeriumil või tema volitatud isikul läbi viia toetuse kasutamise kontrolli ning osutama selleks igakülgset abi, sealhulgas esitama kõik nõutud dokumendid. Ministeeriumil on õigus teha otsus toetuse osalise või täieliku tagasinõudmise kohta, kui: nooremteadur-doktorant on ülikoolist eksmatrikuleeritud või asutus on temaga lõpetanud töösuhte; asutus on saanud toetust teadlikult esitatud valeandmete alusel või ta on aruandes teadlikult esitanud valeandmeid; asutus ei ole kasutanud toetust sihtotstarbeliselt toetuse taotluses kirjeldatud tegevuse elluviimiseks; asutus on kasutanud toetust majandustegevuseks; asutus või nooremteadur-doktorant on eksinud üldtunnustatud teaduseetika normide või teaduse hea tava põhimõtete vastu.

Enne toetuse tagasinõudmise otsuse tegemist annab ministeerium asutusele võimaluse esitada ühisarvamus toetuse tagasinõudmise kohta.

Kui ministeerium on teinud toetuse osalise või täieliku tagasinõudmise otsuse, peab asutus otsuses nimetatud toetuse tagasi maksuma 60 kalendripäeva jooksul otsuse kehtima hakkamise kuupäevast alates. Tagasimaksmisele kuuluva toetuse võib ajatada asutuse põhjendatud taotluse alusel, kui korraga maksmine seab asutuse olulisel määral makseraskustesse.

Eelnõu §-s 17 kehtestatakse rakendussäte määruse kohaldatavusele enne määruse jõustumist määratud nooremteadur-doktorandi toetustele. Määrust kohaldatakse juba määratud toetuste maksmisele ja aruandlusele, kuid muus osas kohaldatakse toetuse taotlemise ajal kehtinud tingimusi ja korda.

4. Eelnõu võrdlev analüüs

Eelnõu on kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse ja teiste õigusaktidega.

5. Riigiabi analüüs

Vastavalt ELi toimimise lepingu artikkel 107 lõikele 1 on igasugune liikmesriigi või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikide vahelist kaubandust.

Otsustamisel, kas tegemist on riigiabiga, tuleb toetusmeedet hinnata viie kriteeriumi alusel:

- 1) abi antakse riigi, linna või valla vahenditest;
- 2) abi antakse ettevõtjale;
- 3) abimeetmel on valikuline iseloom;
- 4) abimeede annab abi saajale majandusliku eelise;
- 5) abimeede moonutab või võib moonutada konkurentsi ja kahjustab kaubandust Euroopa Liidu riikide vahel.

Üksnes juhul, kui abi vastab **kõigile** kriteeriumitele, on tegemist riigiabiga.

1) Abi antakse riigi, linna või valla vahenditest

Toetust antakse riigieelarvelistest vahenditest.

2) Abi antakse ettevõtjale

Euroopa Kohtu praktika järgi tuleb ettevõtjateks lugeda kõiki üksusi, mis tegelevad majandustegevusega. Seejuures ei ole oluline nende üksuste õiguslik seisund ega rahastamise viis. Määrav on vaid asjaolu, kas faktiliselt tegeletakse majandustegevusega. Toetuse saaja on evalveeritud avalik-õiguslik või riigi teadus- ja arendusasutus või positiivselt evalveeritud rakenduskõrgkool. Vastavalt teadus- ja arendustegevustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistikus (2022/C414/01) sätestatule ei sisalda teadus-ja arendusabi teadusasutustele või teadusuuringute taristule riigiabi, kui tegemist on teadusasutuste ja teadusuuringute taristu mittemajandustegevuse (näiteks õpetamine, sõltumatu teadustegevus, teadusuuringute tulemuste levitamine, teadmussirde alane tegevus, kui saadav kasum investeeritakse teadusasutuse või taristu mittemajandustegevusse) rahastamisega; teadusasutust või teadusuuringute taristut kasutatakse peaaegu täielikult mittemajandustegevuseks ja majandustegevus on vaid kõrvaltegevuseks (mitte üle 20% üldisest aastasest tegevusmahust); tegemist on teadusasutuste või teadusuuringute taristu majandustegevusega (näiteks lepingulised teadusuuringud või teadusteenused), aga seda tehakse turutingimustel; teadus- ja arendusprojektis osalevad teadusasutus ning ettevõtja ja ettevõtja katab kõik projekti kulud või

projekti tulemusi võib laialdaselt levitada või projekti tulemusel tekkivad intellektuaalomandi õigused jagatakse koostööpartnerite vahel vastavalt nende tööpanusele või sissemaksetele või ettevõtja maksab intellektuaalomandi õiguste eest turuhinnale vastavat tasu. Toetust eraldatakse üksnes riigi ja avalik-õiguslikule teadus- ja arendusasutusele ning positiivselt evalveeritud rakenduskõrgkoolile, mitte ettevõttele, seega ei ole antava toetuse puhul tegemist riigiabiga.

3) Abimeetmel on valikuline iseloom

Kuivõrd toetust eraldatakse positiivselt evalveeritud avalik-õiguslikele ning riigi hallatavatele teadus- ja arendusasutustele ning positiivselt evalveeritud rakenduskõrgkoolidele, on antud meetmel valikuline iseloom.

4) Abimeede annab abi saajale majandusliku eelise

Toetus võib anda toetuse saajale teatava majandusliku eelise, kuid toetuse saajal on kohustus hoida majandustegevus ja mittemajandustegevus raamatupidamises lahus. Samuti on määruses sätestatud ministriumini õigus toetus tagasi nõuda, kui seda on kasutatud majandustegevuseks.

5) Abimeede moonutab või võib moonutada konkurentsi ja kahjustab kaubandust Euroopa Liidu riikide vahel

Käesoleva meetme raames antav toetus ei ole suunatud majandustegevuse toetamisele ega turul pakutavate kaupade või teenuste tootmisele. Toetuse abil rahastatakse nooremteadur-doktorandi tegevust teadus- ja arendusasutuses eesmärgiga suurendada tiptasemel teadus- ja arendustöö spetsialistide järelkasvu asutustes. Tegemist on teadusasutuse mittemajandustegevusega, mille tulemused on suunatud teadusliku teadmuse loomisele ja levitamisele, mitte turukonkurentsis osalemisele.

Arvestades toetuse eesmärki, saajate ringi ning tegevuste iseloomu, ei ole meetmel tegelikku ega potentsiaalset mõju konkurentsile ega kaubandusele Euroopa Liidu liikmesriikide vahel Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Toetus ei anna toetuse saajale eelist konkureerivatel turgudel ega mõjuta piiriülest kaubandust, vaid toetab igakülgset nooremteadur-doktorandi professionaalset arengut ja teadussüsteemi üldist kvaliteeti.

Kokkuvõttes võib öelda, et kuivõrd määruses on sätestatud, et toetust antakse üksnes tööjõukulude katmiseks ja mitte mittemajandustegevusteks, ei ole antud meetme puhul tegemist riigiabiga.

6. Määruse mõjud

Kavandatav muudatus: toetuse kehtestamine asutuste teadus- ja arendustegevuse võimekust ning avaliku hüve loomist võimaldava instrumendina.

Muudatuse kirjeldus:

Määruses sätestatakse nooremteadur-doktorandi tööle võtmiseks toetuse taotlemise, toetuse eraldamise ning toetuse tagasinõudmise tingimused ja kord. Toetust võivad taotleda riigi ja

avalik-õiguslikud teadus- ja arendusasutused ning positiivselt evalveeritud rakenduskõrgkoolid. Toetust eraldatakse riigieelarvelistest vahenditest.

Sihtrühmad, keda muudatus mõjutab:

1. teadus- ja arendusasutused, ülikoolid, evalveeritud rakenduskõrgkoolid.
2. Haridus- ja Teadusministeerium.

6.1. Mõju teadus- ja arendustegevusele

Määruse eelnõul on positiivne mõju teadus- ja arendustegevusele. Toetuse kehtestamisega luuakse riigi ja avalik-õiguslike teadus- ja arendusasutustele ning positiivselt evalveeritud rakenduskõrgkoolidele võimalus taotleda toetust nooremteadur-doktorandi palkamiseks. Nooremteadur-doktorandi palkamisega on võimalik kaasata noori teadlasi asutustesse ning suurendada tipptasemel teadus- ja arendustöö spetsialistide järelkasv asutustes.

Eelnõu on kooskõlas teadusasutuste autonoomia põhimõttega, mille kohaselt on asutusel õigus otsustada oma teadus- ja arendustegevuse üle.

6.2. Mõju riigivalitsemisele

Eelnõuga kavandatud regulatsioon ei avalda mõju riigivalitsemisele. Määruse jõustumisega ei kaasne otseseid mõjusid järgmistes valdkondades: majandus, loodus- ja elukeskkond, infotehnoloogia ja infoühiskond, riigikaitse ja välisturvalisus, siseturvalisus, regionaalareng.

Kavandatud muudatusega ei kaasne ebasoovitavaid mõjusid.

7. Määruse rakendamiseks vajalikud kulud, määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamiseks vajalikud rahalised vahendid on kavandatud Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvesse.

8. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

9. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Kliimaministeeriumile, Kaitseministeeriumile, Kultuuriministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile ning Regionaal- ja põllumajandusministeeriumile.

Eelnõu esitatakse arvamuse avaldamiseks avalik-õiguslikele ülikoolidele, Eesti Geoloogiateenistusele, Eesti Keele Instituudile, Eesti Kirjandusmuuseumile, Eesti Rahva Muuseumile, Kaitseväge Akadeemiale, Maaelu Teadmuskeskusele, Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituudile, Tervise Arengu Instituudile ja Võru Instituudile.